

การศึกษาเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะ
และสระในคำภาษาไตหย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ*
A Comparative Study of Consonants and Vowels in Words
of Tai Ya's Chiang Rai and Bangkok Thai

บุษราคัม ยอดชะลูด, วรวัสสรณ์ ศรียากัย, จารุวรรณ เบนจาทิกุล¹ และบุญยงค์ เกศเทศ²
Bussarakham Yodchalood, Warawat Sriyabhaya, Jaruwat Benjatikul and Boonyong Keththet
มหาวิทยาลัยพะเยา¹
มหาวิทยาลัยขอนแก่น²
University of Phayao, Thailand
Khon Kaen University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: bussaraakham@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบเสียงพยัญชนะกับเสียงสระในคำภาษาไตหย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ผู้วิจัยใช้ข้อมูล 2 ชุด คือ ข้อมูลภาษาไตหย่าเชียงรายเป็นข้อมูลภาษาระดับข้อความ เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่เป็นชาวไตหย่าเชียงราย และข้อมูลภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้ชุดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเสียงพยัญชนะ และเสียงสระ

ผลการวิจัยพบว่า เสียงพยัญชนะในภาษาไตหย่าเชียงราย มีจำนวน 19 เสียง และเสียงพยัญชนะในภาษาไทยกรุงเทพฯ มีจำนวน 21 เสียง เสียงพยัญชนะในภาษาทั้งสองทำหน้าที่เป็นเสียงพยัญชนะต้น และเสียงพยัญชนะสะกด ภาษาไตหย่าเชียงรายมีเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 16 เสียง แต่ภาษาไทยกรุงเทพฯ มี 21 เสียง ในภาษาไตหย่าเชียงรายไม่พบเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ แต่พบในภาษาไทยกรุงเทพฯ และเสียงพยัญชนะสะกดในภาษาทั้งสอง พบจำนวน 9 เสียง เทียบได้ 9 มาตราเช่นเดียวกัน เสียงสระในคำภาษาไตหย่าเชียงรายมีจำนวน 18 เสียง เป็นเสียงสระเดี่ยวทั้งหมด และภาษาไทยกรุงเทพฯ มีเสียงสระจำนวน 21 เสียง แบ่งเป็นสระเดี่ยวจำนวน 18 เสียง และสระประสมจำนวน 3 เสียง ทั้งสองภาษายังพบเสียงปฏิภาคพยัญชนะและสระ ซึ่งมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: ภาษาไตหย่าเชียงราย; ภาษาไทยกรุงเทพฯ; ระบบเสียง

*ได้รับบทความ: 4 มิถุนายน 2564; แก้ไขบทความ: 12 ตุลาคม 2564; ตอปรับตีพิมพ์: 30 ธันวาคม 2564

Received: June 4, 2021; Revised: October 12, 2021 Accepted: December 30, 2021

Abstract

This article aimed to compare consonants and vowels in words of Tai Ya's Chiang Rai and Bangkok Thai. This study usages 2 sets is the data of Tai Ya's Chiang Rai is a discourse by Tai Ya usages and the data of Bangkok Thai used consonants and vowels.

The results show that: The consonants in Tai Ya's Chiang Rai have 19 and 21 consonants in Bangkok Thai words. The consonants in both languages had functioned as initial and final consonants. Tai Ya's Chiang Rai has 16 sounds of initial consonants but Bangkok Thai has 21 sounds. Tai Ya's Chiang Rai does not found initial consonant clusters sounds but that show in Bangkok Thai, and final consonants of both languages show 9 sounds as well the vowels in Tai Ya's Chiang Rai has monophthong 18 sounds and Bangkok Thai has 21 vowels as initial 18 sounds and 3 combined vowels. Both languages show consonants and vowel interactions that are systematically consistent.

Keywords: Tai Ya's Chiang rai language; Bangkok Thai; phonology

1. บทนำ

จังหวัดเชียงรายมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ พลเมืองส่วนมากเป็นชาวเหนือไทยใหญ่ ลื้อ ไตหย่า ลาวอินโดจีน กะเหรี่ยง ลีละ ฯลฯ อาศัยอยู่รวมกันเป็นชุมชน และมีบางส่วนกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย เช่นเดียวกับชาวไตหย่าที่ตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2472 โดยอพยพมาจากเมืองหย่า อำเภอชินฝิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีชาวไตหย่าอาศัยอยู่ 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านป่าสักขวาง ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน เป็นหมู่บ้านแรกที่ชาวไตหย่ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ หลังจากเดินทางมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน และชาวไตหย่ากลุ่มใหญ่ย้ายไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ บ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย

นอกจากนี้ยังมีชาวไตหย่าอีกหลายคนกระจายไปอยู่ในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ใน 3 ตำบลของอำเภอเมืองเชียงราย คือ ตำบลริมกก ได้แก่ บ้านน้ำลัดและบ้านท่าทราย ตำบลรอบเวียง ได้แก่ บ้านหนองปิ้งและตำบลเวียง ได้แก่ บ้านวังดิน ชาวไตหย่าเชียงรายมีประมาณ 450 คน และมีประมาณ 140 คน ที่ยังพูดภาษาไตหย่าในชีวิตประจำวัน (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2551, หน้า 2, บุญยงค์ เกศเทศ, 2562, หน้า 152, เลหฺล้า ตริเอกานุกูล และอารีย์ หินโชค, สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2562)

ลักษณะบางประการของภาษาไตหย่าที่ใช้ในเชียงราย บางคำตรงกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เช่น คำว่า “มา มือ หู ตา” และมีคำที่แปรไปบ้าง เช่น “เส่อ” (เสื่อ) “โห” (หัว) ชาวไตหย่าเชียงรายยังฟังคำภาษาไทยกลางเข้าใจแทบทุกประโยค

สำหรับชื่อและนามสกุลของชาวไทหย่าเชียงราย มักปนกันระหว่างภาษาจีนกับภาษาไทย เช่น ชื่อเป็นภาษาไทย นามสกุลเป็นภาษาจีน อาทิ นายแก้ว เลาลี (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2551, หน้า 74-75) จากการลงพื้นที่ศึกษาภาษาไทหย่าของผู้วิจัย พบว่าคำภาษาไทหย่าบางคำออกเสียงเหมือนภาษาไทยถิ่นเชียงราย เช่น “แหว” (สะหว) “เป็งกัน” (เหมาะสม) “น้ำฮ่อง” (ลำธาร) “ตาง” (ถนน) “ฮ้อง” (เรียก) และ “ป่าเฮ่ว” (ป่าช้า) และมีการใช้คำทับศัพท์ภาษาจีน ได้แก่ “เซอ” (รถ)

การใช้ภาษาดังกล่าวของชาวไทหย่าเชียงรายมีลักษณะการปนภาษา ทั้งนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า 91) กล่าวว่า สมาชิกในสังคมมิได้มีความรู้เพียงภาษาเดียว หากแต่มีความสามารถเข้าใจหรือพูดภาษาอื่นด้วย ดังนั้นเมื่อพูดภาษาหนึ่ง อีกภาษาหนึ่งจะเข้าไปปนโดยไม่รู้ตัว หรือบางครั้งอาจรู้ตัวก็ได้

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า คำภาษาไทหย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มีทั้งลักษณะเหมือนกัน และลักษณะแตกต่างกันบางประการในเรื่องของเสียงพยัญชนะกับเสียงสระซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่า คำศัพท์ภาษาไทหย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นคำศัพท์เดียวกัน แต่แตกต่างกันในด้านการออกเสียงพยัญชนะกับเสียงสระ นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ใช้แทนความหมายเดียวกัน แต่ภาษาไทหย่าเชียงรายใช้คำศัพท์หนึ่ง และภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้อีกคำศัพท์หนึ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะและเสียงสระในภาษาไทหย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เพื่อเทียบ

ให้เห็นความเหมือนและความแตกต่าง และแยกได้ว่าคำใดเป็นคำในภาษาไทหย่าเชียงราย และคำใดเป็นคำที่มาจากภาษาไทยกรุงเทพฯ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะ เสียงสระ ในคำภาษาไทหย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการศึกษาว่าด้วยการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การเก็บข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูล 2 ชุด คือ ข้อมูลภาษาไทหย่าเชียงราย และข้อมูลภาษาไทยกรุงเทพฯ มีลักษณะการเก็บข้อมูล ดังนี้ข้อมูลภาษาไทหย่าเชียงราย การกำหนดพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้บอกภาษา และลักษณะข้อมูลที่จัดเก็บ มีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่เก็บข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาษาไทหย่าเชียงรายจากผู้บอกภาษาที่บ้านป่าสักขวาง ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน และบ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีชาวไทหย่าอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และใช้ภาษาไทหย่าในชีวิตประจำวัน

2. ผู้บอกภาษา ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษา โดยยึดหลักการว่า เป็นชาวไทหย่าซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่เก็บข้อมูล และใช้ภาษาไทหย่าสื่อสารในชีวิตประจำวัน ผู้บอกภาษา จำนวน 4 คน ได้แก่ (1) นางขจร สักแสน อายุ 88 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านป่าสักขวาง ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัด

เชียงราย (2) นางสาวอารีย์ หินโชค อายุ 60 ปีอาศัยอยู่ที่บ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (3) นางเล่ห์ ถรีเอกานุกูล อายุ 57 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านน้ำบ่อขาว ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ (4) นางสาวรัตนติกาญ์ ชุมพู่ อายุ 40 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านป่าสักขวาง ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

3) ลักษณะข้อมูลที่จัดเก็บ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาษาไต่หยาจากผู้บอกภาษาตามที่กำหนดข้างต้น โดยข้อมูลที่จัดเก็บเป็นข้อมูลภาษาระดับข้อความ (Discourse) 4 ลักษณะ ตามแนวคิดของลองเอเคอร์ (Longacre) ดังที่สมทรง บุรุษพัฒน์ (2537, หน้า 25-26) จำแนก ดังนี้ (1) เรื่องเล่า (Narrative Discourse) มีตัวละครดำเนินเรื่อง มีเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับกาลหรือเวลา และยังสามารถทำนายได้อีกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตัวละครใดเป็นผู้กระทำ เช่น นิทาน (2) กระบวนการ (Procedural Discourse) มีคุณสมบัติเฉพาะการเรียงเหตุการณ์ตามลำดับเวลาเท่านั้น เช่น วิธีการทำงาน (3) ข้อควรปฏิบัติ (Behavioral Discourse) มีจุดเน้นที่การทำนายได้ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใครเป็นผู้กระทำ เช่น คำสอน (4) คำอธิบาย (Expository Discourse) ไม่เน้นเหตุการณ์ที่เป็นการกระทำของตัวละคร และไม่เน้นว่าจะต้องเรียงลำดับเหตุการณ์ เช่น คำอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ข้อมูลภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้ข้อมูลชุดความรู้เกี่ยวกับเสียงพยัญชนะและเสียงในภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกาญจนา นาคสกุล (2556, หน้า 61-152) และวรวรรณ ศรีวิทย (2563, หน้า 2-15 ถึง 2-21) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิง

เปรียบเทียบเสียงในคำภาษาไต่หยาเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ในประเด็น 2 ประเด็น 1) เสียงพยัญชนะ ได้แก่ เสียงพยัญชนะต้น เสียงพยัญชนะสะกด และเสียงพยัญชนะปฏิภาค 2) เสียงสระ ได้แก่ เสียงสระเดี่ยว เสียงสระประสม และเสียงสระปฏิภาค

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะและสระในคำภาษาไต่หยาเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นการศึกษาาระบบเสียงจากข้อมูลภาษาระดับข้อความ (Discourse)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาชาวไต่หยาเชียงราย ในพื้นที่ 2 อำเภอ คือ อำเภอแม่สาย และอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และศึกษาข้อมูลชุดความรู้เกี่ยวกับเสียงพยัญชนะและเสียงสระในภาษาไทยกรุงเทพฯ ของกาญจนา นาคสกุล (2559) และวรวรรณ ศรีวิทย (2563) สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เสียงพยัญชนะในคำภาษาไต่หยาเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

ภาษาไต่หยาเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ จัดอยู่ในภาษาตระกูลเดียวกัน คือ ภาษาตระกูลไท (Tai) ดังนั้น เสียงพยัญชนะในคำภาษาไต่หยาเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ จึงมีความคล้ายคลึงหรือมีลักษณะใกล้เคียงกัน ในหัวข้อนี้มีรายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวกับเสียงพยัญชนะในคำภาษาไต่หยาเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ 3 ประการ คือ ลักษณะเสียงพยัญชนะ หน้าที่เสียงพยัญชนะ และเสียงพยัญชนะปฏิภาค ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะเสียงพยัญชนะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ในภาพรวมมี 21 เสียง ลักษณะการออกเสียงแต่ละเสียง และฐานกรณ์ที่ใช้ในการออกเสียง สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะเสียงพยัญชนะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ

ลักษณะการออกเสียง		ฐาน-กรณ์		พินชน - ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก - ปลายลิ้น	เพดานแข็ง - ลิ้นส่วนกลาง	เพดานอ่อน - ลิ้นส่วนหลัง	เส้นเสียง
		ริมฝีปาก						
ระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม	[ป]			[ต]		[ก]	[อ]
	ไม่ก้อง มีลม	[พ]			[ท]		[ค]	
	ก้อง ไม่มีลม	[บ]			[ด]			
กักเสียด แทรก	ไม่ก้อง ไม่มีลม					[จ]		
	ไม่ก้อง มีลม					[ช]*		
นาสิก		[ม]			[น]		[ง]	
ข้างลิ้น					[ล]			
รัว					[ร]*			
เสียดแทรก			[ฟ]		[ข]			[ฮ]
กึ่งสระ		[ว]				[ย]		

ทั้งนี้ เสียงพยัญชนะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ มีจำนวน 19 เสียง แต่ภาษาไทยกรุงเทพฯ มี 21 เสียง โดยเสียงพยัญชนะที่ไม่ปรากฏในภาษาไทยกรุงเทพฯ คือเสียง [ช] กับ [ร] ดังที่คำเครื่องหมาย* กำกับไว้ในตาราง

1.2 หน้าที่เสียงพยัญชนะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ เสียงพยัญชนะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ จำนวน 19 เสียง และภาษาไทยกรุงเทพฯ จำนวน 21 เสียง ทำหน้าที่เป็นเสียงในระบบของภาษาได้ 2 ประการ

คือ เสียงพยัญชนะต้น และเสียงพยัญชนะสะกด มีรายละเอียดดังนี้

1) เสียงพยัญชนะต้น ในคำภาษาไทย เชียงรายและภาษาไทยกรุงเทพฯ มีเสียงพยัญชนะต้น 2 ลักษณะ คือ เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว และเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ มีรายละเอียดและตัวอย่างดังนี้

(1.1) เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว ได้แก่ เสียง [ป] [ต] [ก] [อ] [พ] [ท] [ค] [บ]* [ด]* [จ] [ช]* [ม] [น] [ง]* [ล] [ร]* [พ] [ช] [ฮ] [ว] และ [ย] เสียงพยัญชนะในคำภาษาไทย เชียงราย 16 เสียง ยกเว้นเสียง [บ]* [ด]* [ช]* [ง]* [ร]* ตัวอย่างคำ ได้แก่ ป้าย (พ่าย) ตาง (ทาง) กาด (ตลาด) แอว (สะอว) พาด (กระโดด) ทัง (ไหล) คาย (ควาย) จิน (กิน) เม (เมีย) เนอ (เนื้อ) เลิก (เลือก) เพอ (พุง) ชาว (ทอด) ฮ้อน (เทียว) โว (วัว) และยั้ง (พัก) และภาษาไทยกรุงเทพฯ 21 เสียง ทำหน้าที่เป็นเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวได้ทุกเสียง ตัวอย่างคำ ได้แก่ ป้า ตา กัด อา พัก ทา คาง บิน ดี จับ ซ้ำ ม้า น่อง งา ลุง รัก ฟืน ซ้อ ฮุก วัง และยืม

(1.2) เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ คือ เสียงพยัญชนะ 2 เสียง ปรากฏต้นพยางค์หรือคำ โดยเสียงพยัญชนะ 2 เสียง คือ [ร] [ล] [ว] เรียงต่อเนื่องกับเสียงพยัญชนะระเบิด 8 เสียง คือ [ป] [ต] [ก] [พ] [บ] [ด] [ท] [ค] แล้วออกเสียงเป็นเสียงเดียวกัน ทั้งนี้ เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ มี 18 เสียง เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ร มี 6 เสียง ตัวอย่างคำ ได้แก่ แปรง ตรอง กรอง พัว ครัว จันทรา เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ล มี 4 เสียง ตัวอย่างคำ ได้แก่ ปล่อย กลับ พลั้ง

คลอง และเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ว มี 2 เสียง ตัวอย่างคำ ได้แก่ กวาง ควัน ในขณะที่ภาษาไทย เชียงรายไม่มีเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ

สำหรับเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่เป็นคำยืมภาษาสันสกฤต และคำยืมภาษาอังกฤษ มีจำนวน 7 เสียง ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่ปรากฏในคำภาษาไทย เชียงราย ได้แก่ เสียง ร [ทร] [ชตร] [ดฺร] [บร] [พฺร] ตัวอย่างคำ เช่น นิทรา สตรีม ตรีอบ แบรินด์ ฟรี และเสียง ล [บล] [พล] ตัวอย่างคำ เช่น บล็อก เฟลม (วรวรรณ ศรียาภัย, 2563, หน้า 2-29)

2) เสียงพยัญชนะสะกด ในคำภาษาไทย เชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ คือ คำที่มีพยัญชนะปรากฏท้ายพยางค์หรือคำ แต่ไม่ใช่ทุกคำ จะมีพยัญชนะสะกด ในคำภาษาไทย เชียงรายมีเสียงพยัญชนะสะกดเพียงลักษณะเดียว คือ เสียงพยัญชนะสะกดเดี่ยว แต่ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ มี 2 ลักษณะ คือ เสียงพยัญชนะสะกดเดี่ยว และแบบมีตัวตาม มีรายละเอียดและตัวอย่าง ดังนี้

(2.1) เสียงพยัญชนะสะกดเดี่ยว ในคำภาษาไทย เชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มีเสียงสะกดได้ 9 เสียง เทียบได้ 9 มาตรา คือ มาตรา กก กต กบ กง กน กม เกย เกอว และ กกา ตัวอย่างคำในภาษาไทย เชียงราย เป็นคำที่ออกเสียงตรงตามมาตราทุกคำ ได้แก่ แหวก (แบก) สาด (เสื่อ) หับ (ปิด) ลิง (เสียง) ปิน (เป็น) ลม (ดม) ฮ้าย (ดี) เจ้ว (เร็ว) มะเผ็ด (พริก) และตัวอย่างคำในภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นคำที่ออกเสียงได้ทั้งตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา ได้แก่ ยาก รล จับ ช้าง กาล ยืม น้อย แมว เตะ

ทั้งนี้เฉพาะมาตรา กค กบ และกน ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ เท่านั้น ที่มีเสียงย่อย 2 ลักษณะ คือ เสียงที่ 1 เป็นเสียงในคำภาษาไทย กรุงเทพฯ และเสียงที่ 2 เป็นเสียงที่มาจากคำยืมภาษาอังกฤษที่ใช้ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้แก่ เสียง [ช] [ฟ] [ล] ตัวอย่างคำ ได้แก่ ก๊าซ ลิฟต์ เจล (กาญจนา นาคสกุล, 2556, หน้า 144,147-148) ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่ปรากฏในคำภาษาไทยเชียงใหม่

(2.2) เสียงพยัญชนะสะกด มีตัวตาม เสียงพยัญชนะสะกดดังกล่าวพบในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่ปรากฏในคำภาษาไทยเชียงใหม่ เป็นเสียงที่มีพยัญชนะตามหลังเสียงพยัญชนะสะกดอีกครั้งหนึ่ง รูปพยัญชนะที่ตามนี้ไม่มีเสียง เพียงคงรูปไว้เพื่อรักษารากศัพท์ในภาษาเดิมที่ยืมคำนั้นมาใช้เท่านั้น มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) แบบมีตัวตาม 1 ตัว พยัญชนะตัวตามมัก

เป็น ร เช่น ฉัตร บุตร มิตร 2) แบบตัวตามที่กำกับด้วยเครื่องหมายทัณฑฆาต เช่น วันศุกร์ เทศน์ กษัตริย์

3) เสียงพยัญชนะปฏิภาคในคำภาษาไทยเชียงใหม่รายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เสียงพยัญชนะปฏิภาคเป็นเสียงที่ใช้เทียบเคียงกันโดยเสียงมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ มีเสียงพยัญชนะปฏิภาค 2 ลักษณะ คือ เสียงพยัญชนะที่ไม่พบและเสียงพยัญชนะที่พบในคำภาษาไทยเชียงใหม่ปฏิภาคกับเสียงพยัญชนะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ มีรายละเอียดและตัวอย่างคำ ดังนี้

(3.1) เสียงพยัญชนะที่ไม่พบในคำภาษาไทยเชียงใหม่ ปฏิภาคกับเสียงพยัญชนะที่พบในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ 4 เสียง มีรายละเอียดและตัวอย่างคำ ดังนี้

ตารางที่ 2 เสียงพยัญชนะปฏิภาคที่ไม่พบในคำภาษาไทยเชียงใหม่

ลำดับที่	ภาษาไทยเชียงใหม่		ภาษาไทยกรุงเทพฯ	
	เสียง	คำ	เสียง	คำ
1	[ว]	ว่าน วิน หวอก	[บ]	บ้าน บิน บอก
2	[ล]	หลิบ ลี ลม	[ด]	ดิบ ดี ดม
3	[ฮ]	ฮัก ฮู้ ฮิม	[ร]	รัก รู้ रिम
4	[จ]	จื่อ จั้น จาง	[ช]	ชื้อ ชั้น ช้าง

ทั้งนี้ในคำภาษาไทยเชียงใหม่ไม่มีเสียง [บ] [ด] [ร] และ [ช] ดังนั้น จึงใช้เสียง [ว] [ล] [ฮ] และ [จ] แทนทุกเสียงในคำศัพท์

(3.2) เสียงพยัญชนะที่พบในคำภาษาไทยเชียงใหม่ ปฏิภาคกับเสียงพยัญชนะที่พบในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ 3 เสียง ดังนี้

ตารางที่ 3 เสียงพยัญชนะปฏิกภาคที่พบในคำภาษาไทยอีสาน

ลำดับที่	ภาษาไทยอีสาน		ภาษาไทยกรุงเทพฯ	
	เสียง	คำ	เสียง	คำ
1	[ก]	กาง กำ กั่ว	[ค]	คาง คำ คั่ว
2	[ต]	ตัน ตั๊ ไต	[ท]	ทัน ที่ ไทย
3	[ป]	ป้น ป้าย ปี่	[พ]	พัน พาย พี่

4) เสียงสระในคำภาษาไทยอีสาน
เปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาอีสาน
เปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ จัดอยู่ในภาษา
ตระกูลเดียวกัน คือ ภาษาตระกูลไท (Tai) ดังนั้น
เสียงสระในคำภาษาไทยอีสานกับภาษาไทย
กรุงเทพฯ

จึงมีเสียงสระเดียวกันเหมือนกัน เพียงแต่
แตกต่างกันในเสียงสระประสมที่มีในภาษาไทย
กรุงเทพฯ แต่ไม่มีในคำภาษาไทยอีสาน
ในภาพรวมเสียงสระมี 21 เสียง ในหัวข้อนี้มี

รายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวกับเสียงสระในคำภาษาไทย
อีสานเปรียบเทียบกับภาษาไทยกรุงเทพฯ 3 ประการ
คือ ลักษณะเสียงสระ ประเภทเสียงสระ และเสียง
สระปฏิกภาค ดังต่อไปนี้

(4.1) ลักษณะเสียงสระในคำภาษาไทย
อีสานเปรียบเทียบกับคำภาษาไทยกรุงเทพฯ เสียงสระ
ในคำภาษาไทยอีสานกับคำภาษาไทยกรุงเทพฯ
มีเสียงสระเดี่ยวเท่ากัน 18 เสียง แต่เสียงสระประสม
3 เสียง มีเฉพาะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ลักษณะ
การออกเสียง ประเภทของเสียงสระ ดังนี้

ตารางที่ 4 ลักษณะเสียงสระในคำภาษาไทยอีสานกับคำภาษาไทยกรุงเทพฯ

ประเภท		สระหน้า		สระกลาง		สระหลัง	
ริมฝีปาก		ริมฝีปากแผ่		ริมฝีปากไม่แผ่ไม่ทอ		ริมฝีปากทอ	
ความสั้น-ยาว		เสียงสั้น	เสียงยาว	เสียงสั้น	เสียงยาว	เสียงสั้น	เสียงยาว
สระ เดี่ยว	ลิ้นสูง	[[ิ] -]	[[ึ] -]	[[ึ] -]	[[ึ] -]	[₋]	[₋]
	ลิ้นกลาง	[^เ -ะ]	[^เ -]	[^เ -อะ]	[^เ -อ]	[^เ -ะ]	[^เ -]
	ลิ้นต่ำ	[^แ -ะ]	[^แ -]	[⁻ -ะ]	[⁻ -า]	[^แ -ะ]	[⁻ -อ]
สระประสม		[^เ -ย]		[^เ -อ]		[^แ -ว]	

ทั้งนี้เสียงสระประสม [เีย] [เีย] และ [ัว] ไม่พบในคำภาษาไทยเชียงราย แต่ใช้เสียงสระเดี่ยว [-] [-] และ [-] เป็นเสียงสระปฏิภาค

(4.2) ประเภทของเสียงสระในคำภาษาไทยเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เสียงสระในคำภาษาไทยเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นเสียงสระเดี่ยว จำนวน 18 เสียง และเสียงสระประสมที่พบเฉพาะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ จำนวน 3 เสียง ประเภทของเสียงสระมีรายละเอียดดังนี้ 1) เสียงสระเดี่ยว จำนวน 18 เสียง ได้แก่ เสียง [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] [-] ในคำภาษาไทยเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นหน่วยเสียงสระที่เกิดจากตำแหน่งการออกเสียงเพียงตำแหน่งเดียว จำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ จำแนกตามความสั้นและยาวในการออกเสียง จำแนกตามส่วนของลิ้นและ

จำแนกตามระดับของลิ้น ตัวอย่างคำภาษาไทยเชียงราย ได้แก่ จิน (กิน) ลี (ตี) ตืด (อูด) จื่อ (ชื่อ) ขุน (ขน) กู้ (คู่) เห็ด (ทำ) เม (เมีย) เอ็ด (ตัวเรือด) เอน (เรื่อน) กัก (กระบาย) โว (วัว) แล็บ (เล็บ) แหลด (แดด) ตัก (ทัก) ตัก (ทาก) ต็อก (จน) หวอก (บอก) และตัวอย่างคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้แก่ ดิน ฟี่ นึก ลีม ลุง ปู่ เจ็บ เลว เยอะ เจอ โต๊ะ โตแพะ แม่ วัน มา เกาะ ของ 2) เสียงสระประสมในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ มีลักษณะเป็นสระประสมเสียงตก (falling diphthongs) คือ เสียงสระซึ่งเกิดจากสระเสียงสูง [-] [-] และ [-] ประสมกับสระเสียงต่ำ [-] เป็นปลายเสียงของสระประสม ในภาษาไทยกรุงเทพฯ

สระประสมมีจำนวน 3 เสียง และมีเสียงย่อยออกไปอีกสระละ 2 เสียง ซึ่งเสียงสระประสมไม่พบในคำภาษาไทยเชียงราย มีรายละเอียดและตัวอย่างคำ (กาญจนา นาคสกุล, 2556, หน้า 66)

ตารางที่ 5 เสียงสระประสมในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ

หน่วยเสียง	เสียงย่อย	เสียงที่ประสมกัน	ตัวอย่างคำ
[เีย]	[เียะ]	[-] + [-ะ]	ไม่มีคำคู่เทียบเสียง
	[เีย]	[-] + [-า]	เตียง เรียน
[เือ]	[เือะ]	[-] + [-ะ]	ไม่มีคำคู่เทียบเสียง
	[เือ]	[-] + [-า]	เปื้อ เพื่อน
[ัว]	[ัวะ]	[-] + [-ะ]	ไม่มีคำคู่เทียบเสียง
	[ัว]	[-] [-]	ชั่ว บวบ

(4.3) เสียงสระปฐกภาคในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เสียงสระปฐกภาค คือเสียงที่ใช้เทียบเคียงกัน โดยเสียงมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เสียงสระในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มี 2 ลักษณะ คือ เสียงสระเดี่ยวในคำภาษาไทย่าเชียงรายปฐกภาคกับเสียงสระประสมในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ และเสียงปฐกภาคสระเดี่ยวเช่น

เดียวกันในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ดังนี้ 1) เสียงสระเดี่ยวในคำภาษาไทย่าเชียงรายปฐกภาคกับเสียงสระประสมในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ เสียงสระประสมไม่พบในคำภาษาไทย่าเชียงราย ดังนั้นเมื่อคำในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้เสียงสระประสม ในคำภาษาไทย่าเชียงรายจึงใช้เสียง สระเดี่ยวเป็นเสียงปฐกภาค มี 3 เสียง รายละเอียดและตัวอย่างคำดังนี้

ตารางที่ 6 เสียงสระเดี่ยวในคำภาษาไทย่าเชียงรายปฐกภาคกับเสียงสระประสมในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ

ลำดับที่	ภาษาไตหย่าเชียงราย		ภาษาไทยกรุงเทพฯ	
	เสียง	คำ	เสียง	คำ
1	[เ-]	เม เส เหนว	[เีย]	เมีย เสีย เหนียว
2	[เ-อ]	เน้อ เหลอ เลิก	[เือ]	เนื้อ เหลือ เลือก
3	[เ-]	โว โห โก	[ัว]	วัว หัว กลัว

2) เสียงปฐกภาคสระเดี่ยวเช่นเดียวกันในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้ง 2 ภาษา

เป็นเสียงสระเดี่ยว แต่แตกต่างกันที่หน่วยเสียง มี 6 เสียง รายละเอียดและตัวอย่างคำ ดังนี้

ตารางที่ 7 เสียงปฐกภาคสระเดี่ยวเช่นเดียวกันในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ

ลำดับที่	ภาษาไตหย่าเชียงราย		ภาษาไทยกรุงเทพฯ	
	เสียง	คำ	เสียง	คำ
1	[-]	สู่ม	[โ-ะ]	สู่ม
2	[เ-]	เหม่	[แ-]	แม่
3	[โ-]	โค	[-อ]	คอ
4	[เ-]	นึ่ง	[-]	นึ่ง
5	[เ-ะ]	ป็น	[-]	เป็น
6	[เ-อะ]	เล็ก	[เ-]	เล็ก

ทั้งนี้การปฏิภาคเสียงสระเดี่ยวเช่นเดียวกันในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มีลักษณะการปฏิภาคเสียงเป็นบางคำเท่านั้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะกับเสียงสระในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ พบว่าเสียงพยัญชนะที่ไม่พบในคำภาษาไทย่าเชียงราย คือ เสียง [ช] [ร] เสียงพยัญชนะทำหน้าที่เป็นเสียงในระบบของภาษาได้ 2 ประการ ได้แก่ เสียงพยัญชนะต้น และเสียงพยัญชนะสะกด เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวที่ไม่พบในคำภาษาไทย่าเชียงราย ได้แก่ เสียง [บ] [ด] [ช] [ง] [ร] แต่ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวได้ทุกเสียง ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของดาวเจียงผิง และประเทือง ทินรัตน์ (2559, หน้า 58) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบระบบเสียงในคำศัพท์หมวดธรรมชาติของภาษาไทย่ากับภาษาไทยมาตรฐาน พบว่า เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวที่ไม่ปรากฏคือ เสียง [ด] แต่ใช้เสียง [ล] แทน และในส่วนของเสียงพยัญชนะต้นควบก็พบในคำภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้น

เสียงพยัญชนะสะกดในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ พบเสียงพยัญชนะสะกดเดี่ยว 9 เสียง เทียบได้ 9 मात्रา เช่นเดียวกันเพียงแต่ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ มีเสียงย่อยที่เป็นเสียงมาจากคำยืมภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ยังพบเสียงพยัญชนะสะกดแบบมีตัวตาม ซึ่งลักษณะเสียงพยัญชนะสะกดดังกล่าวไม่พบในคำภาษาไทย่าเชียงรายประเด็นที่น่า

สนใจในการศึกษาเสียงพยัญชนะในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ พบเสียงพยัญชนะปฏิภาค 2 ลักษณะ คือ เสียงพยัญชนะที่ไม่พบในคำภาษาไทย่าเชียงราย ได้แก่ เสียง [บ] [ด] [ร] [ช] หากในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้เสียงพยัญชนะดังกล่าว ในคำภาษาไทย่าเชียงรายใช้เสียง [ว] [ล] [อ] [จ] เป็นเสียงปฏิภาคแทน และการปฏิภาคของเสียงพยัญชนะที่พบในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ มี 3 เสียง ในคำภาษาไทย่าเชียงรายใช้เสียง [ก] [ต] [ป] แต่ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้เสียง [ค] [ท] [พ] เป็นเสียงปฏิภาค

การศึกษาเสียงสระในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ พบว่า ในคำภาษาไทย่าเชียงราย เป็นเสียงสระเดี่ยวทั้งหมดและในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ มีเสียงสระประสมเพิ่มจากสระในคำภาษาไทย่าเชียงราย 3 เสียง เสียงสระประสมที่พบเฉพาะในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้แก่ เสียง [เ-ย] [เ-อ] [เ-ว] นอกจากนี้ยังพบเสียงสระปฏิภาคในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ 2 ลักษณะ คือ เสียงสระเดี่ยวในคำภาษาไทย่าเชียงรายปฏิภาคกับเสียงสระประสมในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ สอดคล้องกับคำกล่าวของเรืองเดช ปันเชื่อนขัติย์ (2534, หน้า 13) กล่าวว่า ในกรณีนี้ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้เสียงสระประสม [เ-ย] [เ-อ] [เ-ว] แต่ในคำภาษาไทย่าเชียงรายจะใช้เสียงสระเดี่ยว [เ-] [เ-อ] [เ-ว] เป็นเสียงปฏิภาค สำหรับเสียงปฏิภาคสระเดี่ยวเช่นเดียวกันในคำภาษาไทย่าเชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ พบว่า มีเสียงสระเดี่ยวปฏิภาค 6 เสียง โดยในคำภาษาไทย่าเชียงรายเป็นเสียง [-] [เ-] [เ-ว] [เ-]

[เ-ะ] [เ-อะ] แต่ในคำภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นเสียง [โ-ะ] [แ-] [-อ] [เ-] [-ิ] [-ี] ตามลำดับ ทั้งนี้การปฏิภาคเสียงสระเดี่ยวดังกล่าวมีการปฏิภาคเสียงเป็นบางค่าเท่านั้น อย่างไรก็ตามทั้งภาษาไทย เชียงรายและภาษาไทยกรุงเทพฯ อยู่ในภาษาตระกูลไทด้วยกัน การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของระบบเสียงพยัญชนะและสระ อันจะแสดงความสัมพันธ์ของภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปวรวรรณ เขาเรียง และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2563, หน้า 60-61) ได้เปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดลำปาง กับภาษาไทยถิ่น อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา พบว่า ระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นเหนือและภาษาไทยถิ่นมีความเหมือนกันและความแตกต่างกันทั้งด้านหน่วยเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

จากการศึกษาเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะและสระในคำภาษาไทย เชียงรายกับภาษาไทย กรุงเทพฯ สรุปได้ว่าทั้งสองภาษามีเสียงที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ทั้งเสียงพยัญชนะ และเสียงสระ นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจลักษณะเฉพาะทางเสียงพยัญชนะและเสียงสระในภาษาไทย เชียงราย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการแยกเสียงภาษาทั้งสองออกจากกันอย่างชัดเจน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

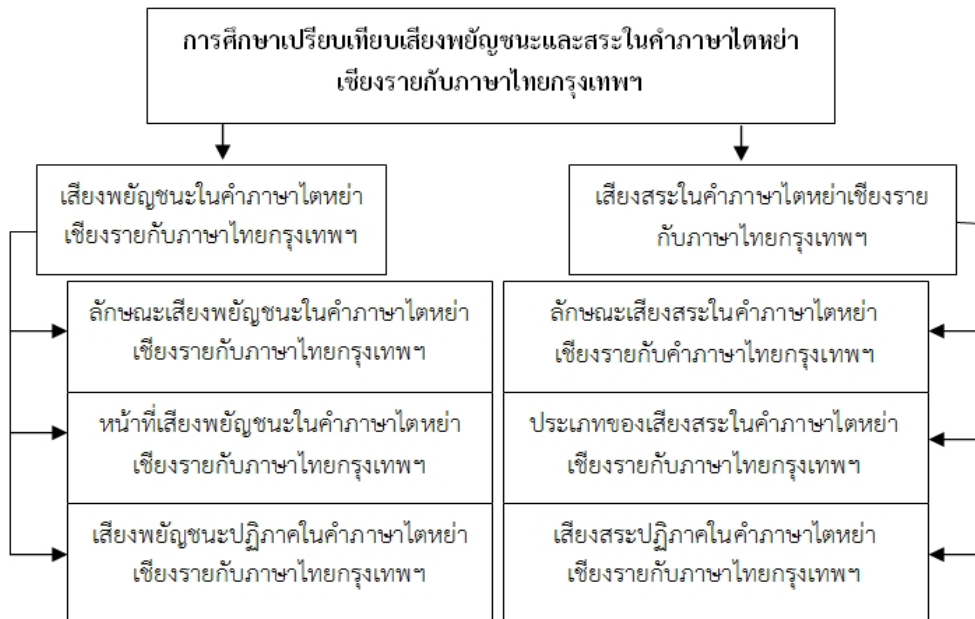
1.1 การศึกษาเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะกับเสียงสระในคำภาษาไทย เชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ เป็นการเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างทางด้านเสียงระหว่างภาษาทั้งสอง แสดงอัตลักษณ์ของภาษาไทย เชียงรายและภาษาไทยกรุงเทพฯ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาษาไทย เชียงรายกับภาษาชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อยู่ในจังหวัดเชียงราย เพื่อสะท้อนให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของภาษาที่อยู่ในบริบทเดียวกัน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะและสระในคำภาษาไทย เชียงรายกับภาษาไทย กรุงเทพฯ ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ คือความเหมือนและความแตกต่างของเสียงภาษาไทย เชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ถึงแม้ภาษาทั้งสองจะอยู่ในภาษาตระกูลไทด้วยกัน แต่ลักษณะเสียงมีทั้งคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน การศึกษาเปรียบเทียบในครั้งนี้ทำให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของเสียงภาษาไทย เชียงรายกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (2556). *ระบบเสียงภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ดาวเจียงเหมิง และประเทือง ทินรัตน์. (2559). การเปรียบเทียบระบบเสียงในคำศัพท์หมวด ธรรมชาติของ
 ภาษาไทยกับภาษาไทยมาตรฐาน. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์*, 16(1), 53-60.
 บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2551). *30 ชาติในเชียงราย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศยาม.
 บุญยงค์ เกศเทศ. (2562). *รากเหง้าเผ่าพันธุ์ในสยาม*. มหาสารคาม: อินทนิล.
 ปวรรรณ เขาเรียง และสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (2563). การเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ
 อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง กับภาษาไทยถิ่น อำเภอยางคำ จังหวัดพะเยา. *วารสารวิชาการ
 วิจิตรวรรณสาร*, 4(2), 59-84.
 เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. (2534). *ภาษาไทยฯ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา
 ชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
 วรวรรณ ศรียาภย์. (2563). *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ลักษณะภาษาไทย หน่วยที่ 2 เสียงในภาษา
 ไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
 สมทรง บุรุษพัฒน์. (2537). *วจนะวิเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
 อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา*.
 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

